

Şehrin Nafizası

YeniGün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

CİLT: 5 • SAYI: 23

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

3 KASIM 2023 CUMA

**KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

KONYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

CUMHURİYETİMİZİN

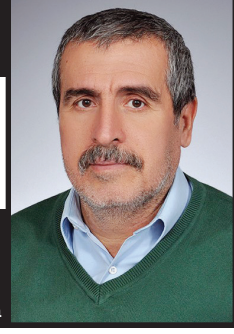
100.YILI

KUTLU OLSUN

EFLATUN PINARI

SÜRGÜNDEKİ CUMHURİYET

**SADIK
GÖKCE**

sadikgokce@hotmail.com

29 Ekim Pazar günü Cumhuriyetimizin 100. Yılı'nı kutladık.

100. yıl deyince insan şöyle bir durup düşünüyor. Dile kolay yüz yıl... Geride kalan yıllarda ülkemiz ne zorluklar yaşadı ne badirelerden geçti. Çevremizde bulunan ülkelerde neler değişti. Halklar neler yaşadı veya halen yaşıyorlar...

1990'lı yılların başında adı komünist aslı diktatörlük olan rejimler birer birer yıkılıp tarihin çöplüğüne karıştı. Bu çöküşten sonra ortaya saçılan dosyalar sistemin ne kadar acımasız ve vahşi bir şekilde devam ettirildiğini gözler önüne serdi. Devletin muhalif vatandaşlarına yaptığı vahşet ve mezalim insanın havalasının almayacağı boyutlara ulaşmış ama bu mazlumlar seslerini dünyaya duyuramamışlar.

Yine etrafımızda olan olaylardan birisi İran'da Şahlık rejiminin yıkılması idi. Burada yapılan katliamlar da gün yüzüne çıktı. Özellikle bir Türk boyu olan Kaşkaylara yapılan soy kırım akıllara durgunluk verecek nitelikte idi... Yine sınır komşumuz Irak yıllarca tek adam Saddam'ın zulmü altında inledi. 6 Mart 1991 yılında Altıncı Köprü'de Türklere yapılan soykırım halen hafızalarda canlılığını koruyor.

Son on beş yıldır Suriye'de ya-

şananlar ortada... Tek adam rejiminin sürdüğü bu ülke yıllardır durulmuyor. Milyonlarca insan ülkesini terk etmek zorunda kaldı.

Ve gelelim İslam dünyasının kayan yarası Filistin'e... Nerede ise elli yılı aşkın bir süredir Filistin'de bir katliam yaşanıyor. İsrail kendisine yer açmak ve güvenli bölge oluşturmak bahanesi ile bölgenin asıl ahalisi olan Filistinlileri yok etme peşinde. Filistinliler Osmanlı tarih sahnesinden çekildikten sonra bir devlet kurmayı başaramadılar. İngiliz işgali sırasında bir milli mücadeleyi başlatacak kadrolar çıkmadı içlerinden. Bu yüzden diğer Arap ülkeleri kadar şanslı olamadılar.

Gerçi hiçbir Arap ülkesi bir kurtuluş savaşı vermedi. Kendilerine işgalcileri tarafından lütfedilen idare şekli ve atanan liderlerle devletlerini kurdular. Buna devlet denirse. Çünkü hepsi bir şahsın malı oldu ve şahıs çiftliği gibi yönetildi.

Bunun tek istisnası Türkiye oldu. İşgale uğrayan ve yok edilmek istenen bu ülkenin mağrur milleti içinden çıkardığı liderlerin pe-

İÇİNDEKİLER

- SÜRGÜNDEKİ CUMHURİYET
SADIK GÖKCE
- ACI İÇİNDE
FATMA TUTAK
- KENDİ İFADELERİNE GÖRE BAZI ŞAİR
VE YAZARLARIMIZIN İLK YAZILARI
MUSTAFA ÖZCAN

- EFLATUN PINARI
PROF. DR. HÜSEYİN MUŞMAL
- CUMHURİYETİN YÜZÜNCÜ
YILINDA TÜRKİYE VE TÜRK
GENÇLİĞİ
ANUŞ GÖKCE

şinden yürüyerek işgalcileri ülkesinden kovdu. Kendi bileğinin gücü ile devletini kurdu. Kurulan bu devletin sınırları içinde yüz yıldır güvenli bir şekilde yaşıyor. Yıllarca bunun bilinci ile yaşadı. Fakat bu rahatlık ona bazı değerleri unutturdu. Ve bugün bu rahat yaşamı kendisine temin eden o milli mücadeleyi yapan isimler ve onların bize emanet ettiği sistemin ismi olan cumhuriyet bir anlam ifade etmez hale geldi.

Bazı idarecilerimiz Filistin'de yaşanan İsrail zulmünü bahane ederek Cumhuriyetin yüzüncü yılının kutlanmasına karşı çıktılar. Hâlbuki bu olay bizim kutlamamızı daha coşkulu hale getirmeli idi. Çünkü bu devlet ve sistem sayesinde İsrail'in Filistinlilere yaşattığı zulmün bir benzerinin Yunanlılar tarafından bize yaşatılmasının önüne geçilmişti.

Yine birileri Cumhuriyeti kuran kadroların başında bulunan Mustafa Kemal Atatürk'ün ismini anmaktan sakınmıştı. Hâlbuki Filistinlilerin yaşadığı vahşet bize ders olmalı ve Atatürk'e teşekkür etmemize vesile olmalı idi... Hani bir söz vardır: "İnsanlara teşekkür etmeyen Allah'a da şükretmez" diye. İşte şu an bu durumu yaşıyoruz.

29 Ekim Pazar günü Cumhuriyet Bayramı kutlamalarını izlemek için Çumra'da idim. Güzel hazırlanmış bir program izledim. Öğretmenler özveri ile çalışmış, programın adına yaraşır şekilde geçmesi için bütün gayretlerini göstermişler. Kutlamaları zevkle izledim ve kendi kendime bu millet halen dimdik ayakta duruyor dedim.

Ancak bütün bu emekleri gölgede bırakan bir olay vardı ortada. Cumhuriyet sürgün edilmişti. Kutlamalar Çumra'nın en kenarında, mısır tarlalarının yanında bulunan bir okulun bahçesine sıkıştırılmıştı. Sanki vatandaş katılmasın, bu bayramı onlar kutla-

masın hatta mümkünse haberleri olmasın dercesine... Bu yer seçimini bilerek veya bilmeyerek kim yapmışsa yanlıştı. Kutlamalar statta yapılmalı ve Çumra sakinlerine bir hafta önceden anonslar yapılarak yer bildirilmeli idi. Belki yer seçiminde bir kasıt yoktu ama bunu planlayanlar düşünmeli ve ona göre yer seçmeliydi. Kutsal kitabımız Kuran-ı Kerim'de Cenabı Allah biz insanlara defalarca "düşünün, akledin, ibret alın" diye sesleniyor. Çevremizde meydana gelen olaylardan ders çıkarıp ibret almıyorsak, onların yaşadığı kötü olayları bizim niçin yaşamadığımızı sorgulayıp bunun cevabını bulamıyorsak vay ki vay halimize!

Tekrar dillendirmekte fayda görüyorum "Çumra'da 29 Ekim Pazar günü sürgündeki Cumhuriyeti kutladık." Bunun hafife alınacak bir yanı yok. Bütün Çumra ahalisini bayram yerine toplamak yerine gelmemeleri için her şey yapıldı ve 40-50 kişi ile bayram yasak savarcasına kutlandı!

Öğretmenlerin bütün emekleri ve hazırlıkları boşa gitti. Çünkü protokolden başka izleyen yoktu onların bu ürünlerini.

Ve yine tekrarlıyorum:

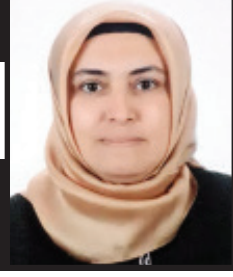
"İNSANLARA TEŞEKKÜR ETMEYEN ALLAH'A ŞÜKRETMEZ."

ACI İÇİNDE

"A ra tatili iple çekiyorum. İş güç derken yazın da gidemedim memlekete; gözümde tütüyor oralar... Sonra anam babam kim bilir nasıl özlemişlerdir beni" diye anlatıyorum bizim Hüseyin'e. Hüseyin fakültenin odacısı. Mahir ellerle ortalığı süpürüp masa ve sandalyeleri düzeltirken ilgiyle dinliyor beni. "Sen?" diyorum; "sen de kaçabilecek misin sizin oralara?" Süpürgeye dayanıp nefesleniyor. Ter varmış da kuruluymuş gibi elinin tersini alnından geçiriyor. "Nerde" diyor "değmez ki, verdikleri bir haftacık tatil. Onun da yarısı yolda geçer. Onca masraf onca hengâme üstüne yorgunluğun çıkmadan iş başı yaparsın. Hem bizim oralar kış kıyamettir şimdi millet tek sobanın başında; fazladan gidip yük olmaya bakma, nemelazım."

Hak vermiyor değilim ona, yalnız başına değil her şeyden önce. Karısı, çoluk çocuğu var. Bu açıdan şanslı sayıyorum kendimi; iyi ki yalnızım diyorum. Gerçi dört yıl fakülte sonra yüksek lisans doktora derken evliliği düşünmeye fırsat olmadı ama aldırıldığım yok, iyiyim böyle. Evli arkadaşlar var. Onlara bakıyorum, başlarda çok iyiler mutlular; handiye hayatın anlamını evlilikte bulmuşlar ya da ömürlerince aradıklarına kavuşmuşmuşlar gibi olgun pozlar, dingin tavırlar... Fakat çok geçmiyor bakışlarında hareketlerinde bir bıkkınlık bir tahammülsüzlük bir usanç; akşam eve giderken ayak sürümeler başlıyor.

Bu durumu yadsımıyorum. Bilakis haklılar zira insan zaman zaman kendini anlamakta kendi içiyle uzlaşmakta, mutabık kal-

FATMA
TUTAK

makta, sulh olmakta zorluk çekiyor. Nerde kaldı başka bir insanla geçinmek. Hem de bu huynu suyunu bilmediğin bambaşka alışkanlıkları olan bir aileden gelmiş fazladan bir de karşı cinsten biri. Onlara geçmiş olsun, ben almayayım.

Hepi topu üç beş giysiyi bir spor çantaya yerleştirip koyuyorum bagaja ve ver elini bizim kasaba! Anamın sevdiği kaymaklı lokumları da unutmamalı. Yolda hoşlandığım müzikleri dinliyorum. Trafiğin olmadığı yerlerde karaoke bile yapıyorum.

Nihayet eve vardığımda anacığım karşılıyor kapıda. Sevdiğim yemeklerin birbirine karışmış kokuları beni ihtiyarım dışındada mutfağa sevk ediyor. Canım anam döktürmüş gene. Babam içerden biraz özlemin biraz da benim hatırıma pişmiş yemeklerin etkisiyle tatlı sert çıkışıyor. "Gel paşam gel hoş geldin, sen de olmasan doğru düzgün yemek göreceğimiz yok vallahi!" Anam ona kaşlarını çatmış yan yan bakıyor. Bu "hadi oradan nankör adam sen de!" anlamına geliyor.

Kasabada ilk bir hafta ye, iç, gez, dolaş, dinlen; kafama göre takılıyorum. Cumartesi akşama doğru büyük amcamın karısı Gülüsum Yengem arıyor. Ertesi gün için kahvaltıya çağırıyor bizi. O oh, yaşadık! Anam duymasın ama yengemin kahvaltı sofrasının üstüne tanımam. Bir kere ekmeği, yoğurdu, peyniri, tereyağı hep ev yapımıdır. Sonra çeşit çeşit reçelleri, sosları... Hele acı sosu! Aman Allah'ım o ne kıvam, o ne

nefaset; insanın iştahını açan, yedikçe yedirten tek başına bir lezzet şölenidir ki hatırladıkça ağız sulanıyor. Çoktan yapmış hazır etmiştir kış gelmeden; amcam da sever acı sosu ama yengem ekmeği fazla yedirtiyor sonra kolesterolü yükselecek diye her gün koymaz sofraya.

Sabah erkenden yola koyuluyoruz -Burada hafta sonu olsa bile şehirdeki gibi geç kahvaltı edilmez- Arabaya binmenin lüzumu da yok zira amcamların evi bizim iki sokak ötemizdedir. Horoz sesleri, köpek havlamaları ve büyük baş hayvan böğürtüleri arasında yürüyoruz. Son yıllarda motorlu araçlardaki artışa ve kasabanın dışına yapılan bir iki fabrikaya rağmen havası bozulmamış; burada özellikle sokak aralarında tabiatın, daha doğrusu köylük yerlerin kendine has kokusunu hâlâ duyabiliyorsunuz.

Bahçe kapısı açık, üç basamakla çıkılan eşikte kapı gıcirtısına benzer sesler çıkararak bir ayakkabıyı perişan etmekle meşgul düşük kulaklı bir yavru köpek bizi görünce koşup ayaklarımıza dolanıyor. Sesleri bahçenin arka tarafından duyup gelen amcam tasmaından yakaladığı köpeği zar zor uzaklaştırırken bizi içeri buyur ediyor. Yürürken sol tarafımızda bahçenin çitle ayrılmış yerinde sarı turuncu kıvıllı kadifeleler, farklı renklerde kasımpatı ve papatyalarla horozibikleri; merdivenin sağında solunda teneke saksılarda sakız sardunyalara ortancalar insanın içini açan bir güzellikle arzı endam ediyor. Yengem içerdeki sedirli odada kurulmuş yer sofrasına son dokunuşları yapıyor. Ne günler geçti bu odada ne bayram sabahları karşılandı bu sofraya etrafında; kaç insan yüzü elendi bu zaman eleğinden; yıllar içinde kaç insanın izi kaldı, kaç insanın kokusu sindi bu eşyaya kim bilir? Hey gidi eski günler hey!

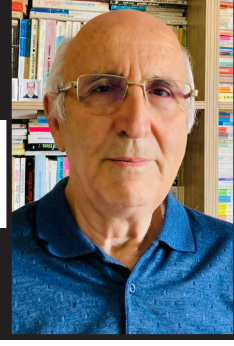
Hoş geldin faslından sonra sofraya buyur ediliyoruz. Amcam bahçeden kesip getirdiği yeşilliği de koyuyor kuş sütünün eksikliğini hissettirmeyecek zenginlikteki sofranın bir kenarına. Sema-verde dumanı tüten çayı servis etmeye başlıyor yengem. O sırada içerden ellerini yıkayıp gelmiş olan iki erkek torunu dahil oluyor sofraya. Onlar da benim gibi ara tatilini geçirmek için gelmişler kasabaya.

Çaylarımızı alıyoruz, kaşık çatal sesleri kaplıyor ortalığı. O ara anam yengeme soruyor; "Hediye ana yok mu?"

"Var" diyor yengem, "gelir şimdi." Der demez kapıya yaklaşan ayak sesleri ve ona eşlik eden baston tıkırtıları duyuluyor. Hediye nine bu ritmik seslere karışan derin soluk alışverişleriyle yaklaşıyor sofraya ve kalkıp yardım etme mecburiyeti duyarak ayaklanan herkesi elinin tek işaretleriyle oturtuyor. Nihayet bacağının birini kıvrıp diğerini sofranın altına uzatarak yerleşiyor. Tabii bu biz yanındakilerin küçülerek iki diz üstüne çökmesine mal oluyor ama neyse, yaşlıdır olsun varsın diyorum.

Sıcak ekmekleri getirip dağıtıyor yengem, amcam herkesin önüne birer tutam yeşillik koyuyor. Yumuşacık ekmekten bir parça koparıyorum. Arasını açıp biraz tereyağı sürüyorum. Öyle sıcak ki anında eriyor tereyağı, şimdi o muhteşem ana geliyor sıra erimiş tereyağının üstüne biraz acı sos koymak üzere kâsenin içindeki kaşığa uzanıyorum. Hediye nine benden önce davranıp kaşığı alıyor. Tam bir kaşık dolusu sosu ekmeğini içine döküp kaşığı dişsiz ağızına götürüyor. Altını üstünü, sağını solunu bir güzel yaladıktan sonra tekrar sos tabağının içine koyuyor. Ekmeğim elimde tabağın ortasındaki kaşığa bakakalıyorum. Acı sos içinde kaşık, acı içinde ben...

KENDİ İFADELERİNE GÖRE BAZI ŞAİR VE YAZARLARIMIZIN İLK YAZILARI

**MUSTAFA
ÖZCAN**

Giriş

Türk edebiyatı kapsamı içine giren ediplerimizle ilgili sorunlardan birisi doğum tarihleridir. Özellikle doğum tarihi konusu zaman zaman kaynaklarda yanlışlıklara yol açmıştır. Yani bir edibin doğum tarihi farklı kaynaklarda farklı olarak karşımıza çıkabiliyor. Bunun güzel bir örneği Halide Edip Adivar ile ilgili olanıdır. Sermet Sami Uysal, bu büyük romancıya, doğum tarihinin bazı yerlerde 1883, bazı yerlerde ise 1884 olarak geçtiğini, bunun hangisinin doğru olduğunu sorar. Halide Edip bu soruya şu cevabı verir:

“Doğrusunu isterseniz doğum yılımı ben de bilmiyorum. Çünkü üç dört tane nüfus kâğıdım var. Hepsinde de tevellüdüm değişik. Sebebine gelince: Amerikan Koleji’ne girmek isteyince yaşım küçük gelmiş. Babam iki yaş büyütmüş. Öylece mektebe kabul edilmişim. Ama herhalde doğruya en yakın olanı 1884 olsa gerek”¹

Eser Demirkan’a göre şiirle ilgili bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Ercümen Behzad’ın doğum tarihi de tartışmalıdır. Kaynaklarda 1903, 1904, 1909 gibi tarihler verilmiştir. Resmi kayıtlarda 1902 olarak görülmektedir. Ercümen Behzad Lav ise doğum tarihini 1903 olarak belirtmektedir.²

Ressam ve yazar İbrahim Balaban da doğum tarihini tam söyleyemez. “Anam beni doğurduğu zaman (yıl 1921 ya da 22 olacak” babalarımız düşmanları kovalıyormuş yurdumuzdan” der.³ Edebiyatçı Rauf Mutluay, Eskişehir doğumludur. Nüfus cüzdanında ay ve gün belirtilmeksizin 1341(1925) yazılıdır.⁴

Yazar/şairlerin doğum tarihlerinde nasıl zaman zaman yanlışlıklar yapılmışsa, eserlerinin ilk yayım yerleri konusunda da benzer yanlışlıklar yapılmıştır. Buna iyi bir örnek M.S. E (Memduh Şevket Esendal)’ın hikâyeye başlayışı gösterilebilir. Esendal üzerine pek çok araştırma ve incelemeye imza atmış bulunan Muzaffer Uyguner’e göre, bazı kaynaklar yazarın öykülerinin 1925 yılında Meslek gazetesinde yayımlandığını bildirmiştir. Bazıları ise 1911 yılında **Çığır** dergisinde yayımlandığına de-

ğünmüşlerdir. Tahir Alangu, **Cumhuriyetten Sonra Roman** ve **Hikâye**(İstanbul 1959) adlı kitabında **İrtika**(1989-1902 ve Musavver **Fen ve Edeb**(1899-1900) dergilerinde ilk yazılarının çıktığını belirtmiştir. Muzaffer Uyguner, araştırmalarında bu iki süreli yayında Esendal’in hikâyelerine rastlamamıştır. Aksine ilk hikâyesinin **Tanin** gazetesinin 17 Aralık 1908 sayısında olduğunu tespit etmiştir. “Veysel Çavuş” adındaki bu hikâyeye, daha sonra yazarın bir kitabına ad olmuştur.⁵

Bu durumun önüne geçmek için ilk yapılacak iş, şair ve yazarların kendi ifadelerine yahut verdikleri bilgilere başvurmaktır. Bu yazının amacı budur. Böylece farklı farklı açıklamaların önüne geçilebilir. Ediplerin kendi ifadelerini doğru kabul etmek gerekir. Eğer ortada bir kasıt yahut reklam yapmak gibi bir kötü niyet yoksa bu açıklamalara güvenmek zorundayız. Bu düşüncelerle biz burada bazı şair ve yazarların ilk eserlerinin yayımlandıkları dergi yahut gazeteleri belirtmek, mümkünse kendilerini teşvik edenleri anlatmak istiyoruz.

Bazı Şair/Yazarların İlk Yazılarıyla İlgili Tespitler:

Ahmet Mithat Efendi gibi çok verimli bir yazar olan Hüseyin Rahmi Gürpınar, düzgün bir tahsil hayatı geçirmemiştir. Tezesi ile büyükannesi, sağlığının bozuk olması sebebiyle Mülkiye’ye devam etmesini istememişlerdir. O da kendi kendini yetiştirmiş bir yazarımızdır. Çok kısa bir memurluk hayatından sonra kendini büsbütün yazarlığa verdi. Kaynaklarda belirtildiğine göre yazdığı ilk eseri **Gülbahar Hanım** adlı bir piyestir. Ne yazık ki bu eserin müsveddeleri meşhur Aksaray yangınında yanmıştır. Yayımlanan ilk yazısı 1887’de **Ceride-i Havadis** çıkmıştır. Yazının başlığı “İstanbul’da Bir Frenk”tir. Bu yazısı, “İki Hödüğün Seyahati” adlı kitabında yer almaktadır. O zamanlar Hüseyin Rahmi’nin bu yazısını okuyan zamanın ediplerinden Ahmet Rasim,

1-Sermet Sami Uysal, Eşlerine Göre Ediplerimiz, Timaş Yayınları, İstanbul 2004, s.397

2-Eser Demirkan; Ercümen Behzad Lav, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s.7

3- Mehmet Seyda; Çocukluk Yılları, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1980, s.47

4-Mehmet Seyda, ya. g. eser, s.187

5-Muzaffer Uyguner, Memduh Şevket Esendal, Yaşamı Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler; Bilgi Yayınevi, Ankara, 1991, s.51

arkadaşı Beşir Fuad'a şöyle der:

"Bu çocukta espri komik var... Dikkat edin".

Hüseyin Rahmi, böylelikle 23 yaşında ilk defa imzasını basılı olarak görmüştür. Ahmet Rasim de aynı yıl **Ceride-i Havadis**'te yazı hayatına atılmıştır.

Hüseyin Rahmi'nin ilk romanı **Şık**, 1888'de basılmıştır. Hüseyin Rahmi, aslında bu romanı üç yıl önce yazmış, ancak şimdi bastırabilme imkânı bulunmuştur. Birinci kısmını okulda tamamlamıştır. Yazar, Ahmet Midhat Efendi hayranıdır. **Şık**'ın ilk kısmını bir zarfa koyarak, Ahmet Midhat Efendi'ye gönderir. Ertesi günü, Ahmet Midhat, **Tercüman-ı Hakikat** gazetesinde bir ilân yayımlayarak Hüseyin Rahmi'yi gazete idarehanesine çağırır. O da üstada gider. Ahmet Midhat Efendi, bu gencin o romanı yazabileceğine inanmaz. Hüseyin Rahmi ağlamaya başlayınca, Ahmet Midhat, çocuğu kırdığına üzülmüş ve ona şöyle demiştir:

"Ağlama, ağlama... İnandım. Fakat böyle güzel başlayan eserlerin bazen sonu başlangıcına uymayıverir. Bunu tamamla... Sonra neşrederim"

Hüseyin Rahmi, romanı tamamlar. Ahmet Midhat, romanının sadece başını değil, bütünü de beğenir. Eseri yayımlamak kalmaz, Hüseyin Rahmi'ye matbuatın kapılarını da açar.⁶

Bilindiği gibi Ercüment Ekrem, (1888-1956) Rezaizade Mahmut'un oğludur, İyi bir tahsil görmüştür. Çeşitli liselerde edebiyat ve Fransızca dersleri vermiştir. Meşhedi tipinin yaratıcısıdır. 1904'te **Çocuklara Mahsus Gazete**'de yazı hayatına başlayan Ercüment Ekrem, daha sonraları çeşitli dergi ve gazetelerde yazı yazmayı sürdürmüştür. Şu açıklaması da önemlidir:

"Evet, babam 1913 'te öldüğü zaman ben yirmi beş yaşımı geçmiştim. Gazete ve mecmualarda imzalı yazılarım çıkıyordu. Bir aralık **Tanin**'de çıkan bir yazımın kenarına kırmızı mürekkeple "Aferin Ercüment, sen de istikbal görüyorsun" diye işaretini koyarak beni teşvik etmek lütfunda bulunmuştu. Babam da her yazıyı kolay kolay beğenmezdi. Hattır için de takdir edenlerden değildi. İşte o küçücük teşvik bana muharrirlik hayatımda "Yürü ya kulum" tarzında bir irşat oldu"⁷

Hüseyin Siret Özsever yazı hayatına 1307/1891 de şiir kapısından girmiştir. İlk şiiri bir gazeldir. Kendisini Tefik Fikret çok teşvik etmiştir. Yoksa şiir yazmayı bırakacaktır. "Leyâl-i Girizân", Bağ Bozumu", "Kıvılcımlı Kül", "Üstadın Şairi" adlı şiir kitapları böyle meydana gelmiştir. Bunları daha sonra başka

eserler izlemiştir.⁸

"Unutma ki, şairleri haykırmayan bir millet sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir" diyen Mehmet Emin Yurdakul, İstibdat idaresinin zor şartlarına rağmen, 1897 Yunan Harbi'nin başlayacağı sıralardaki gergin havada çok büyük yankılar uyandıran ilk şiirini yayımlamıştır. Bu, Selanik'te **Asır** gazetesinde çıkan ve büyük bir inancın heyecanını taşıyan şiiridir: "Ben bir Türk'üm! Dinim, cinsim uludur/Sinem, özüm ateş ile doludur". Bu şiiri, sadece yurt içinde değil, yurt dışındaki Türkler de ezberlemiştir. Bu ilk şiirinden bir iki yıl sonra Maarif Nezareti-Celilesinin izniyle dokuz manzumesini içeren **Türkçe Şiirler** isimli eseri yayımlanır. **Türkçe Şiirler** kitabının çıkışı, edebiyat âleminde büyük yankılar uyandırmıştır.⁹

Bilindiği üzere Türk matbuat tarihinde Ahmet İhsan Tokgöz'ün(1868-1942) özel bir yeri vardır. Zira **Servet-i Fünun** dergisini çıkarmıştır. Bu dergi, Edebiyat-ı Cedidcilere hizmet ettiği gibi Fecr-i Âticilere de sayfalarını açmıştır. Hatta Yedi Meşaleciler bile bu derginin imkânlarından yararlanmışlardır. Dolayısıyla derginin sayfalarında birkaç neslin imzasına rastlanmaktadır. Pek çok kişi bu dergide kültür hayatına yazılarıyla katkıda bulunmuşlardır.

Ahmet İhsan'a göre Hüseyin Cahit(Yalçın) ve Cavit Beyler(Eski Maliye Bakanı) "İğne İplik" makalesiyle 1309/1893 bu gazete(yani dergide) yazıya başlamışlardır. Yine Ruşen Eşref Ünaydın da ilk yazısını okur önüne **Servet-i Fünun**'da çıkarmıştır. Bununla ilgili bir anısını şöyle nakletmektedir:

"Geçen sene bir akşam Ankara'da Palas Oteli holünde bulunuyorduk. Çok sevip takdir ettiğim Ruşen Eşref Bey birkaç Avrupalı mühim gazetecilerle beraber bulunuyordu ve beni Frenk muharrirlerle takdim ederken şöyle demişti:

"Ben ilk yazımı Ahmet İhsan Bey'e götürdüm ve ilk yazım Servet-i Fünun'da çıktı. Ama nasıl? Ta ilk sahifede... Bu, benim ilk hatıramdır, hiç unutamam." Genç bir yazar için bu ilk yazı hiç unutulmaz elbette. Zira Ahmet İhsan Bey de ilk yazısının yayınlanışını unutmamıştır. Şöyle sürdürür anısını: " Ben ilk yazımı Ahmet Midhat Efendi merhumun **Tercüman-ı Hakikat**'i'ne götürmüştüm ve orada çıkmıştı. İlk yazımın çıktığı gün hayatımın en lezzetli ve saadetli dakikaları teşkil eylediği için Ruşen Eşref Bey'in çok samimi olarak anlatışımı dinlerken ben kırk sene arkadaki hatıraları tazeliyordum."

Ruşen Eşref de ilk yazısının basında görünmesini

6-Abdullah Tannıku, Hüseyin Rahmi Gürpınar, Toker Yayınları, İstanbul 1974, s.10-11

7-Sermet Sami Uysal, Eşlerine Göre Edeplerimiz; Timaş Yayınları, İstanbul 2004, s.105

8-Sermet Sami Uysal; ya.g.eser, Timaş Yayınları, İstanbul 2004, s.225

9-A. Ferhan Oğuzkan, Mehmet Emin Yurdakul, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Varlık Yayınları, İstanbul 1961, s.4

şöyle anlatmaktadır:

" Türk edebiyat âleminin büyük rüknü olan Tevfik Fikret merhumun Bebek tepesindeki Aşyan'ına gitmiş ve onunla görüşerek hislerimi yazmış ve yazdıklarımı merhum üstat Tevfik Fikret'e sıklıkla göstermişim. O, okudu, sonra bana şöyle dedi: "Siz bunu Servet-i Fünun'a götürünüz. Ahmet İhsan Bey'e benden selâm söyleyiniz.." Ben on sene evvel bir gün makalem ile Servet-i Fünun matbaasına gittim. Tabii makineleri başında yelek dolaşan Ahmet İhsan Bey'e makalemi uzattım ve Tevfik Fikret'in selâmını söyledim. Ahmet İhsan Bey aldı, okudu ve bana sordu: " Ruşen Eşref Bey kimdir? Kızarak "benim" cevabını verdim. Bana çok teşvikli sözler söyledi. Fakat en büyük sevincim makalemin o hafta çıkan **Servet-i Fünun**'da baş makale oluşu idi." ¹⁰

Yusuf Ziya Ortaç'ın hayatından kısaca bahsetmek gerekmektedir. 1311 /1895 'de İstanbul'da Beylerbeyi'nde doğan, Beylerbeyi Abdullah Ağa İptidai Mektebi'nde, Vefa İdadisi'nde ve dört sene Alliance İsrailite(Alyans İzrailit) Yahudi Lisesi'nde (tedrisat Fransızca'dır) okuyan Yusuf Ziya, yirmi yaşındayken Darülfünun'da edebiyat öğretmenliği için girdiği sınavı kazanır. İzmit Sultanisi ve Galatasaray Lisesi'nde edebiyat öğretmenliği görevinde bulunur. Yusuf Ziya Ortaç, yazı hayatına nasıl atıldığını şöyle anlatmaktadır:

"Yazı hayatına Vefa Lisesi'nde talebe iken Halit Fahri'nin çıkardığı **Kehkeşan** isimli bir mecmuanın şiiir müsabakasına girerek başladım. Bu manzume birinciliği kazanmıştı. Bana bir boyunbağı verdiler. O günden beri matbuatın kemendi boynumdadır." ¹¹

Falih Rifka Atay, Mercan İdadisine devam etmiştir. Bu, dönemin en seçkin okullarından birisidir ve müdürü ünlü bir yazar olan Hüseyin Cahit'ten başkası değildir. **Servet-i Fünun** dergisinde ilk şiiir ve yazılarını yayımlamıştır. Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nden 1912 yılında mezun olmuştur. Bir yıl sonra da **Tanin** gazetesinde yazarlığa başlamıştır. ¹²

Nurullah Ataç nerelerde okudunuz sorusunu cevaplarırken, tahsiline ve yazarlık serüvenine ilişkin bilgiler vermektedir. Ataç, üç sene idadiye gider, birkaç sene de Galatasaray'a. Yazı yazmaya dokuz on yaşında başlar. Tabii onlar yazıya benzer şeyler değildir. İlk doğru dürüst yazısı on altı yaşında iken "**Mektepli**" mecmuasında çıkar. Fransızcadan tercüme bir monologdur. Sonradan kendisini Sivas'a

Fransızca hocasına, ardından Adana'ya göndermişler, orada edebiyat hocalığı görevinde bulunmuştur. İlk kitabı 1946, **Günlerin Getirdiği** adı ile yayınlandı. ¹³

Hasan Âli Yücel, çocukluk anılarını anlattığı kitabında, hem ilk yazısının ne olduğunu söylemekte hem de yazının metnini vermektedir. 1912 yılında Balkan Harbi'nde muhacirlerin durumunu gözleriyle görmüş ve gördüklerini olduğu gibi yazıya aktarmıştır. O zaman on beş, on altı yaşlarında vardır.

Mektepli diye bir çocuk dergisi çıkmaktadır. Dergi yöneticileri bir yarışma açmışlardır. Hasan Âli'nin gönderdiği bu yazıyı basmışlardır. Adı, "İntikam Olsun"dur. Bu, onun ilk basılmış yazısıdır. Yazı, 17 Ekim 1913 tarihinde çıkmıştır. O felaketli günlerin acısını yansıtmaktadır. ¹⁴

Halkevleri döneminde Konya'ya sık sık gelen ve bu gelişlerini daha sonra da sürdüren, Konya'daki sanat gecelerinde bulunan Behçet Kemal Çağlar, ilkokula Konya'da başlamıştır. Söylediğine göre ders kitaplarının dışında ilk hecelediği yazılar büyük annesiyle gittiği Mevlâna türbesindeki beyitlerdir.

Behçet Kemal Çağlar yazı yazmaya nasıl, ne zaman başladığını şu şekilde anlatmaktadır:

" İlkokuldan beri tahrir vazifelerini hocalarım pek beğenirlerdi. 1924 yılında, Atatürk'ün Cumhurbaşkanı seçildikten sonra yaptığı ilk Anadolu gezisinde Kayseri'ye de uğrayacağı belli olunca, Türkçe öğretmenimiz Eflâton Cem Güney okula uğraması ihtimalini düşünerek bir "hitabe" yazmamı istedi. O hazırladığım nutku, sonra, şehir adına, gece fener alayında, Mustafa Kemal'in çıkıp halkı selâmladığı balkona fırlayarak söyledim, stenolar olduğu gibi zapt etmişler. Ertesi günü Anadolu ajansı aynen verdi. Bütün gazetelerde birden çıktı. İşte ilk yazım, böylece beş on yerde birden yayımlanmış oldu.

Arkasından, yine Kayseri Lisesi'nde hocam olan Faruk Nafiz'le, ayrılışından sonra mektuplaşmakta ve şiiirler göndermekte devam ettim. **Hayat** dergisinde ilk yayımlanan şiiirimin adı "Eştım Eştım Kum Çıktı"dır. ¹⁵

Arkadaşlarıyla birlikte şiiirimize yeni bir soluk katan Oktay Rifat (1914) ise yazı hayatına nasıl başladığını şöyle anlatmaktadır:

"Çok eski. Orhan Veli ile başladık... "**Sesimiz**" diye daha lisedeyken bir gazete çıkarırdık. Daha çocukken de hikâyeler yazardım. Fakat neşredilen ilk ya-

10-Güzel Yazılar- Gezi Hatıra; Türk Dil Kurumu Yayınları, 4 . Baskı, Ankara 2007, s.7

11-Sermet Sami Uysal, Eşlerine Göre Ediplerimiz, Timaş Yayınları, İstanbul 2004, s.145-146

12-Sermet Sami Uysal, ya.g. eser, , s.128

13-Sermet Sami Uysal, ya.g.eser, s.120

14-Hasan Âli Yücel; Geçtiğim Günlerden; Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 4. Basım, İstanbul 2001, s.87

15-Muazzez Menemencioğlu, "Behçet Kemal Çağlar"la", Varlık, Sayı: 599, 1 Haziran 1963, s. 7

16-Sermet Sami Uysal; Eşlerine Göre Ediplerimiz, Timaş Yayınları, İstanbul 2004, s.185

zım bir şiidir: "Çiçekli Entarım", Sesimiz'de çıktı.. O zamanlar, on altı on yedi yaşında idim. ¹⁶ Garip akımı ile ilgili şiirleri dolayısıyla Nurullah Ataç ve teyzesadesi Nazım Hikmet'ten teşvik gördüğünü söyleyen yazar bir yana, Halide Nusret Zorlutuna, "Lisede okurken, Muallim Ahmet Halit'in çıkardığı **Talebe Defteri** alı öğrenci dergisine yazdığı "Ağlayan Kahkahalar" adlı yazısıyla edebiyat âlemine ilk adımını atmış, daha sonra çeşitli dergilerde şiirlerini yayımlamayı sürdürmüştür. ¹⁷ Halide Nusret o zamanlar henüz on dört yaşındadır. Yazdığı yazı mensur bir yazıdır. Ondan sonra da hep yazmıştır. İlk şiiri, on dört on beş yaşında "Ricat Devrinde" başlıklı bir şiidir. **Kadın Dünyası**'nda yayımlanmıştır. ¹⁸ **Nurettin Artam**, daha rüştiye öğrencisiyken birtakım şiirler yazmaya çalışır. Anlattığına göre, evlerinin önünde büyük bir çayırık vardır. Orada birtakım insanlar babasını ziyarete gelirler. Babası, bir gün mektepten dönüşte oğlunu çağırır. Siyah sakallı bir adamını elini öptürür. "Haydi, amcana, evde yazdığın son şiirini oku" der. Nurettin Artam da okur. Siyah sakallı adam dinler. Şiir bitince babasına dönüp "Çocuğun şiire istidadı var" der. Sonra Nurettin Artam'a dönerek, "Otuz yaşına kadar şiir yazma" diye tembihte bulunur. . Bu, şair Mehmet Akif'ten başkası değildir. Bir gün, Tahsin Banguoğlu, "Mehmet Akif'in sözünü dinledin mi " diye sorar. O da "Dinlemedim de onun için adam olmadım" cevabını verir. Bu anıya şu bilgileri de ekler Nurettin Artam, "...Hiç unutmam, ilk manzumem İzmir'de **Hizmet** gazetesinde çıkan bir gazeldi" ¹⁹

1908 Üsküp doğumlu Yaşar Nabi, Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra hayata atılmış, 1933 yılında **Varlık** dergisini çıkarmaya başlamış, 1936 yılında dergiyi İstanbul'a taşıyıp Varlık Yayınevi'ni kurmuştur. Söylediğine göre yirmi beş yaşından sonra şiir de, hikâye de yazmamış, hep fikir yazıları kaleme almıştır. Bugün kaynaklarda geçen; şiir, roman, hikâye, hatta oyunları hep bundan önce kitaplaşmıştır. Yani telif eserlere yirmi beş yaşında veda etmiştir. Yazı hayatında Lise sıralarında iken hocalarından teşvik görmüştür. Ahmet Halit hocasıdır. Hasan Âli, İbrahim Necmi Dilmen takdir yazıları yazmışlardır. İlk şiiri, belirttiğine göre, 1926'da **Servet-i Fünun**'da "Yarın" adıyla yayımlanmıştır. ²⁰

Ziya Osman, Yedi Meşaleciler'dendir. **Servet-i Fünun**, **Varlık** gibi dergilerde şiirlerini yayımlamıştır.

Kendisi Halit Fahri Ozansoy'dan teşvik gördüğünü belirtmektedir. Eğitiminden, askerliğinden kısaca hayatından bahsederken yayımlanan ilk şiiri hakkında şu bilgiyi de vermektedir:

"Evet, on yedi yaşında yazmıştım, adı "Sönen Gözler"di.. Sade "Ziya " adını kullanmıştım. Necip Fazıl, "**Ağaç**" diye bir mecmua çıkarırdı. İç kapakta muharrirleri soyadları ile koyardı. Ben, henüz soyad almamıştım... Feridun Fazıl Tülbentçi ile "Saba" soyadını koymuşlar bana." ²¹

Ankara Lisesi'nde Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in arkadaşı Orhan Veli'dir.

Lise'nin ilk sınıflarında öğretmeni Ahmet Hamdi Tanpınar'dır. Ondan büyük bir ilgi ve teşvik görmüş, böylece yazı ve şiir yazmaya yönelmiştir. Daha sonraları Rıfık Melül Meriç, Halil Vedat Fıratlı, Yahya Saim Ozanoğlu'nun da öğrencisi olmuştur. Lise kooperatifinin parasıyla "Sesimiz" adlı bir dergi çıkarmışlardır. Orhan Veli'nin ilk yazıları bu dergide yayımlandığı gibi, Oktay Rifat, Melih Cevdet'in de ilk yazıları ve şiirleri bu dergide çıkmıştır. ²²

Ahmet Muhip Dıranas, hayatından söz ederken, 1908 de İstanbul'da doğduğunu, Sinop'ta okumaya başladığını, Ankara Lisesi'ni bitirdiğini, İki sene Hukuk'ta okuduğunu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdiğini, iki senenin sonunda hoşlanmayıp bıraktığını, bu sefer kendi kendini yetiştirmeye karar verdiğini anlatır ve şöyle der: "Yazı yazmaya ortaokuldan sonra başladım. İlk yazılarım nesir ve hikâye idi" ²³

Bedri Rahmi 1930 yılında ağabeyi tarafından Fransa'ya götürülür. Orada üç sene kalır. İstanbul'da yarım bıraktığı Akademi tahsilini tamamlar. 1936'da Akademi'ye asistan olur. 1933 yılında İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun Yeni **Adam**'nda ufak tefek yazılar yazar. Yazılarını da resimler. Baltacıoğlu kendisini teşvik eder. Bir gün bir mektup gelir: "Bedri Rahmi'nin yazılarından hoşlanıyoruz fakat o acayip resimlerinden bütün ev halkı dâhil bir şey anlamıyoruz. Madem bizim hiçbirimizi tatmin etmiyor, niçin onun resimlerini basıyorsunuz" derler. Çok sempatik bir mektuptur. Ama Baltacıoğlu, "Bedri Rahmi'nin resimlerinden anlamıyorsanız kabahat sizde" diye sert bir cevap verir. Bedri Rahmi, Baltacıoğlu'nun bu cevabından üzülmüştür.

Bedri Rahmi, işte ilk fıkrasını bu yıllarda yazmıştır. 1935'te **Tan** gazetesinde düzenli olarak sanat ko-

17-Sermet Sami Uysal; ya.g.eser; s. 205

18-Sermet Sami Uysal, ya.g.eser; s.210

19-Sermet Sami Uysal, ya.g.eser; s.325,

20-Sermet Sami Uysal, ya.g. eser; s.354,

21-Sermet Sami Uysal, ya.g.eser; 278

22-Muzaffer Uyguner, Orhan Veli Kanık, Hayatı, Sanatı, Eserleri, Varlık Yayınları, İstanbul 1967, s.4

23-Sermet Sami Uysal, Eşlerine Göre Edeplerimiz, Timaş Yayınları, İstanbul 2004, s.259

nusunda yazılar yazar. Bir gün bir fıkra isterler. İşin tuhafı o zamana kadar daha fıkranın ne demek olduğunu doğru düürüst bilmemektedir. Bir odaya kaplanır. Bir paket sigara ve on iki, on üç kahve içip ancak on beş satırlık bir fıkra yazabilir. Ertesi günü fıkrası, Peyami Safa'nın yerinde çıkınca şaşırır. Meğer Peyami Safa gazeteden ayrılmış, onun yerine kendisine fıkra yazdırmışlardır. ²⁴

Cumhuriyet dönemi kadın yazarlarından birisi olan Peride Celâl de edebiyata şiirle başlar. Kendi ifadesine göre dünyanın en kötü şiirlerini yazmıştır. **Muhit** mecmuasına yollamıştır. Bu şiirler neşredilmemiştir. Bunlardan birisi "**Bugün yine melâlim var/ Hayata infialim var**" diye başlamaktadır. On dokuz yaşındayken ilk hikâyesini yazmıştır. Peride Celâl'in dostları bir sinema mecmuası bulmuşlardır. Hikâye, bu mecmuanın en arka sayfada çıkmıştır. Daha sonra **Yedi Gün**'de yazmıştır. İlk hikâyesini Sedat Simavi üç türlü yazdırmıştır. Adı, "Ah Kız"dır. **Son Posta**'da tefrika edilen ilk romanı **Sönen Alev**'dir. Kitap olarak da yayımlanmıştır. **Tan** gazetesindeki Peyami Safa'dan teşvik gören Peride Celâl, bu ünlü yazar için "kendisinden ders aldım diyebilirim" demektir. Onun "Siz, devam edebilirsiniz" dediğini belirtmektedir. ²⁵

Sabahattin Kudret Aksal, çok küçük yaşlarda bazı yazma denemelerine girişmiştir. Sonradan bunları, yırtıp attığını söylemektedir. Henüz 14 yaşında iken şiir denemeleri yanında bir trajedi yazarak oyun alanına yönelmiştir. Böylece edebi kişiliğinin sonradan hem tiyatro, hem de şiir çevresinde gelişeceğini ifade etmiş gibidir. Buna zamanla hikâyeyi de ekleyecektir. Ama ilk yayımladığı ürünleri şiir olmuştur. Muzaffer Uyguner'in belirttiğine göre Aksal'ın ilk yayımlanan şiiri "Biri Var"dır. 15 Ağustos 1938 tarihli **Varlık** dergisinde çıkan bu şiir, Nisan 1938 tarihli **Oluş** dergisinde de görüyoruz. Dolayısıyla bu şiirin ilk yayın yerinin **Oluş** dergisi olması gerekiyor. Bu şiir, Ekim 1938 tarihli **İnsan** dergisinde de yer almıştır.

Varlık dergisinin 375.(Ekim 1951) sayısında yayımlanan konuşmasında, yazar, edebiyata merakının nasıl başladığını şöyle anlatmaktadır: "İlkokulun son sınıfındaydım. Edebiyat diye bir şey bilmiyordum tabii. Okul kitaplarında, çocuk dergilerinde gözüme çarpan şiirlerden, hikâyelerden pek hoşlandığım yoktu. O yıla kadar böyle şeylere ilgi duyduğumu hatırlamıyorum. Bir gün, hiç unutmam, adamakıl-

lı sıcak bir kasım, bir pastırma günü öğle yemeği için eve gelmiştim. Yemek henüz hazırlanmamıştı. Nereden geldi, nasıl esti bilmiyorum. Bir şiir okulumuzda okunan kitaplarda, çocuk dergilerinde görülen şiirler gibi bir şiir yazmak istedim. Kalemi kâğıdı alarak bir şeyler yazdım. Bir ilgi sayılırsa, edebiyata karşı ilk ilgim böyle oldu."

Sonraları arada sırada böyle şeyler karalamak huyundan vazgeçmez. Asıl yazma eylemine liseyi bitirip üniversiteye yazıldığı yılda, 1937'de başlar. O yıla kadar efkâra kapıldığını zannettikçe şiirler, kış geceleri yalnız bir odaya kapanarak uzun uzun hikâyeler yazar. Bunların hepsini o günlerden bir gün yırtıp atar. Yırtıktan sonra da bayağı hafiflediğini hisseder. Sevinmiştir.

Şiir, hikâye, roman, çocuk romanı, deneme, gazete fıkrası, makale, radyo oyunu gibi değişik türlerde, eserler veren Mehmet Seyda'nın edebiyata ilgisi küçük yaşlarda başlamıştır. Kendisini, "yazabildikçe mutlu sayan Mehmet Seyda, ilk hikâyelerini ilkokulun üçüncü sınıfındayken yazmaya başladığını belirtmektedir. Büyüklerinden duyduğu korkudan dolayı bir gün bu hikâyeleri yırtıp yok etmiştir. Bu hikâyeler; kendisine ilgisiz bir ortamda, tavan arası odasında, konularını, kendisinden büyük kızlardan alan hikâyelerdir. O sıralarda okumayı yazmayı seven ancak "ahlaksız " bir çocuk gibi görülmektedir. İmha edilen bu hikâyeler, yazarın ilk edebi faaliyeti sayılabilir.

Gerçek adıyla ilk yazdığı hikâye, "Yalnız Kalmak"tır. Fikret Mualla tarafından resimlenerek yayımlanmıştır. **Yeni Adam** dergisinde çıkmıştır. Sonradan vakası aynı kalmak şartıyla yeniden yazılmış ve "Alın Yazısı" adıyla **Varlık**'ta okurla buluşturulmuştur. ²⁷

12-13 yaşlarında bir ortaokul öğrencisi iken şiirle ilgilenmeye başlamıştır. Belirtildiğine göre bu yıllarda onu derinden etkileyen veya şiire başlamasına sebep olan Faruk Nafiz Çamlıbel'dir. Çorum kütüphanesinde rastladığı şairin **Bir Ömür Böyle Geçti** şiir kitabını baştan sona defterine geçirmiştir. Faruk Nafiz'i bilmemek; okumamak, ezberlememek, sanatı, şiiri bilmemek anlamına gelmektedir. Ne var ki çok geçmeden bu defa Necip Fazıl'ın şiirini beğenecek ve sevecektir. Kısacası bu ilk yıllarda Mehmet Seyda, şiirde bu iki güçlü ve sevilen şairin etkisinde kalmıştır. Şiirlerinden bazılarını ise 1937-1941 yılları arasında **Yeni Edebiyat**, **Ses** gibi dergilerde çıkmıştır. Önce "3 Kardeş" şiiri, 16.1.1937 tarihli **Yeni**

24-Sermet Sami Uysal, y.a.g. eser, s.315,

25-Sermet Sami Uysal; y. a. g. eser, s.363

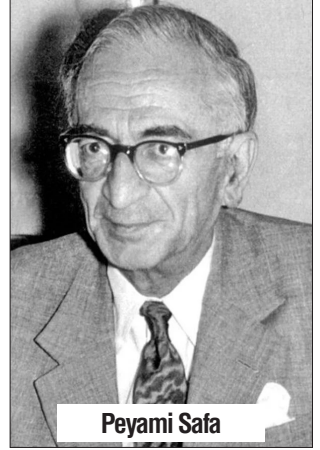
26-Muzaffer Uyguner, Sabahattin Kudret Aksal, Yaşamı, Sanatı, Yapıtlarından Seçmeler, Bilgi Yayınevi, Ankara 2000, s.22-25
27-Yrd.Doç.Dr. Cem Şems Tümer, Mehmet Seyda(Çeliker) Hayat-Eser, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2008, s.15
28-Yrd.Doç.Dr. Cem Şems Tümer, y.a.g.eser, s.38

Ahmet Rasim

Cenap Şahabettin

Peyami Safa

Edebiyat dergisinde yayımlanmıştır. Daha sonra bu şiiri, başka şiirleri izlemiştir. ²⁸

SONUÇ: Bu konuyu epeyce geliştirmek mümkündür. Yani Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Enis Behiç Koryürek'i de ekleyerek birçok şair ve yazarlarla sürdürebiliriz. Ancak sayfa sıkıntısıyla karşılaşmak için burada kesmek yerinde olacaktır.

Örneklerden de görüldüğü üzere pek çok edibimiz, edebiyat dünyasına şiir kapısından girmiş, daha sonra başka türlere geçmiş yahut şiirde değil de başka türlerde ününü pekiştirmiştir. Sözgelisi Mehmet Seyda gibi bir yazar, hikâye ve romanda karar kılmıştır. Behçet Kemal Çağlar ise daha çocukluğunda ünlü bir hatip olacağını hissettirmiştir. Orhan Veli, Melih Cevdet, Oktay Rıfat'ı aynı okulda bir araya getiren kader, onlara şiir alanında yenilik

yapma imkânı ve fırsatını vermiştir.

Serveti Fünun edebiyatının gözde şairi Tevfik Fikret ise çevresinde bulunan kişilere edebiyat dünyasına yönelmeleri hususunda yardımcı olmuştur. Ruşen Eşref'in ağzından öğreniyoruz. Aynı şekilde yine birçok edibin ilk yazdıklarını yahut ilk denemelerini sonradan yaktıklarını yahut yok ettiklerini söyleyebiliriz. Yaşar Nabi gibi dergiciliği seçen bir yazar da öteki edebi türlerden vazgeçmiş olmasını kendi payıma bir eksiklik sayabilirim. Çünkü Yaşar Nabi, hem hikâyede, hem şiirde hem de radyofonik oyunlarda ortaya daha başarılı eserler koyabilirdi. Üzülmemek elde değildir. Bedri Rahmi gibi bir şairin fıkra yazarlığına geçişi de ilgi çekici bir şekilde olmuştur. Bazı edipler de ilk eserlerinden ödül aldıklarını bildirmişlerdir. Ünlü kadın romancımız

MESNEVİ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

خاکرا بین خلق رنگارنگرا میکند یکرنگ اندر گورها

*Toprağa bak, çeşit çeşit renkte olan
insanları mezarlarda bir renge sokmada.*

(Hz. Mevlânâ)

KABİRDE RENK

*Aslı toprakken bakın insanlar rengârenk görünür,
Heyhat ki mezarda herkes toprak rengine bürünür.*

3 Kasım 2023 (Ahmet Sevgi)

EFLATUN PINARI

Beyşehir’de kime sorarsanız, size keyifle Eflatun Pınar’ın nerede olduğunu tarif edecektir. Konyalılar başta olmak üzere şöyle bir haftada, güzel bir gün geçirmek amacıyla Beyşehir’e gidenler, Eşrefoğlu Cami Külliyesi’nde yer alan eserleri ziyaret ettikten hemen sonra, daha önce çok defa adını duydukları Eflatun Pınar’ı da görmek isterler.

Aslında Eflatun Pınar adındaki tarihi Hitit Su Anıtı, Konya’dan ve Isparta güzergâhından Beyşehir’e gelenler için, merkeze ulaşmadan önce, hemen anayoldan birkaç kilometre içeriye girerek erişilebilecek alanlardan birisidir. Zira Hitit Su Anıtı, Beyşehir- Konya, Beyşehir-Isparta karayolları arasında bulunan Sadıkhacı Köyü sınırları dâhilinde bulunuyor. Tarihi süreç içerisinde, anıtı ilk keşfeden Hamilton’dan bu tarafa buraları ziyaret eden seyyahlar ve bilim adamları çoğunlukla “Via Sebastia” yolunu takip ederek bu anıta ulaşmayı tercih ettiler. Via Sebastia Beyşehir civarına, Fele Belî’nden girer ve Yenidoğanlıların “ulu yol” adını verdiği güzergâhı takip ederek Yunuslara ulaşırdı. Pek çok yabancı seyyah Beyşehir Gölü kenarında yol alırken bu anıtı ulu yolun

**PROF. DR.
HÜSEYİN
MUŞMAL**

çevresinde aramış ve karşılaştıklarında ise şaşkınlıklarını gizleyememişlerdir. Gerçekten de anıt, Beyşehir Gölü kenarında uzanan verimli ovanın ortasında hiç beklemediğiniz bir anda karşınıza çıkar. Beyşehir-Isparta anayolu üzerinde Eflatun Pınar tabelalarını takip ederseniz birkaç kilometrelik stabilize yolun sonunda sizi anıta kavuşturacak olan kavşağa ulaşırsınız. Sadıkhacılar bu kavşakta ovanın pek çok noktasından görülebilecek yükseklikte ve büyüklükte dev gibi bir Türk Bayrağı asmış ve hatta bayrağın gölgesi altında dinlenme mekânları da yapmak suretiyle güzel bir hizmete imza atmışlar. Ali Akkanat kampüsü dışında, Beyşehir çevresinde örneğini pek göremeyeceğiniz dev bayrağımızı selamlayarak ilerlerseniz birkaç yüz metre sonra, ovanın ortasında bir vadi, çölün ortasında bir serap gibi, muhteşem güzellikteki Hitit Su Anıtı sizi karşılayacaktır. Tatlı bir yokuştan aşağıya doğru yavaş yavaş inerken, uzaktan küçük ve kaba gö-

rünümlü anıtın, gittikçe gözünüzde büyüdüğünü fark edeceksiniz. Anıtın çevresindeki havuzun dibine kadar indiğinizde, içinizde, tel örgülerle çevrili alanda, aslına benzetilmeye çalışılmış ama kötü bir taklit olan yontma-kesme taş blokların üzerine çıkma isteği belirecektir. Mevsimi uygun ise nilüfer çiçeklerinin boy gösterdiği havuzdaki suyun rengi sizi büyülerken yavrularını peşine takmış ördekler bir dizi sıra halinde size doğru yüzeceklerdir. Gözünüzü bu güzelliklerden alabilirsiniz, karşınızda yükselmiş onlarca parça büyük bloktan oluşan abideyi bir süre dikkatlice izlemenizi tavsiye ederim. Her bakımınızda yeni bir detayını fark edeceğiniz abidenin üzerinde yer alan, kanatlı güneş kursları, güneş ve hava tanrılarının figürlerini taşıyan insan vücutlu aslan-leopar heykellerinin ağızlarından sular kaynar. Sessizliğe kulak verirsiniz, 4.000 yıl öncesinden çakıl taşlarının seslerini duyarsınız. İlim adamlarının ifadesiyle, çeşitli ölçüde irili ufaklı 14 taş bloktan müteşekkil olan bu abideyi oluşturan her blok üzerinde kabartma olarak işlenmiş figürlerle bir kompozisyon meydana getirilmiştir.

Abideyi tatlı tatlı seyrettikten sonra havuzun etrafında yavaş yavaş adımlarsanız kurbağa sesleri arasında bölgeye has çiçeklerin ve bitkilerin kokularını alırsınız. Siz havuzun etrafındaki yürüyüşünüzü tamamlamadan, çoktan Sadıkhacı köylü kadınlar onlarca çeşit şapka, eldiven, çorap, oyalı yazma gibi el örgülerini sermiş ve sizi bekliyor olacaklardır. Oradaki tey-

zelerle ve yaşlılarla bir süre sohbet eder-seniz, bu anıtlara Allah taşları denildiği de öğrenirsiniz. Elbette ki, Allah taşları, Hititler döneminde, bugün olduğundan kat kat daha kutsal bir alandı. Bazı yaşlılara göre havuz suyunun renginden dolayı buraya Eflatun Pınar denilirken, Eduard-Meyer gibi kaynaklara sirayet etmiş olan bir başka rivayete göre ise Eflatun ismi meşhur Yunanlı filozof Platon'a nispetledir. Hâlbuki biraz tarihle meşgul olanlar bilirler ki Eflatun'un yaşadığı devir ile Hitit dönemi arasında çağlar bulunmaktadır. Belki de, anıtın ismi, abideyi teşkil eden granit blokların güneş ışığı altında eflâtonumsu bir renk almasından ileri gelmiştir. Yine yaşlılardan rivayet edilir ki; Beyşehir Gölü buradan çıkan pınarın tıkanmasından ve daha sonra da bir düden gibi patlamasından oluşmuştur. Belki bu son rivayetin zihnini meşgul ettiği anlarda, tel örgülerin dışına çıkarak buradan uzaklaşırken çevreyi incelemeye başlarsınız hemen yakınında abidenin güzelliğinin büyüyle ilk anda fark edemediğiniz bir su değirmeni görürsünüz. Pınarın üzerinde kurulmuş olan Yelten adındaki bu tarihi değirmenin yanında bir zamanlar gelenlere balık ziyafeti verilen alabalık tesisi de bulunuyordu. Biliriz ki, Beyşehir Gölü, Eflatun Pınar'ın tıkanmasından oluşmuş değildir, lakin bu pınarın Anadolu'nun en büyük tatlı su gölü olan Beyşehir Gölü'nü beslediğine şüphe bulunmuyor. Kim bilir Beyşehir Gölü'nün saat başı değişen renklerinden Eflatun olanı belki de bu pınarın suyundandır.

ACZİMİN GİRYESİ

Ahmet
Sevgi

RUBAİ

*Rubai, bir tefekkür kalıbıdır; yazarlar güzel yazdı,
Ne yazık ki bizim klasik şairler daha çok gazel yazdı.
3 Kasım 2023*

(Ahmet Sevgi)

CUMHURİYETİN YÜZÜNCÜ YILINDA TÜRKİYE VE TÜRK GENÇLİĞİ

**ANUŞ
GÖKÇE**

Bu yıl Cumhuriyetin 100. yılı. Öğretmenler ve öğrenciler 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına 100. yıl dolayısıyla özel olarak hazırladılar, çeşitli etkinliklerle Cumhuriyeti idrak etmeye gayret ettiler.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilan edilmesiyle özgürlüğümüz ve bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti Uluslararası arenalarda hukuken tanındı. Bir tek bize dost görünen hakikatte ise bizi bölmek ve yutmak isteyen büyük içten pazarlıklı bir devlet olan ABD tanımadı. Halen de tanımıyor.

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte yeni Türk devletinin her alanında reform hareketlerine girişildi. Öncelikle eğitim ve öğretimdeki çift başlılığı kaldırıldı. Tevhid-i Tedrisat kanunuyla bütün okullar Mili Eğitim Bakanlığına bağlandı. Eski usul ile eğitime devam eden medreselerin faaliyetine son verildi. Öğrenciler eğitim düzeylerine göre yeni açılan mekteplere nakledildi. İmam Hatip Ortaokulu ve liseleri açılarak meslek derslerine ve okullara konulan din derslerine müderrisler öğretmen olarak tayin edildi, bu göreve gelmek istemeyenler camilere imam olarak atandı.

Mustafa Kemal'in hedefi Cumhuriyete sahip çıkacak ve onu her türlü tehlikeden koruyacak milli karakterde bir nesil yetiştirmektir. Bu gayeye ulaşmak için Türk toplumunda bir dizi reformlar yaptı. İlk önce eğitim ve öğretimin birleştirilmesi, asrın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte modern mekteplerin açılması, üniversite kanununun uygulanması, okunması kolay olduğu için Latin harflerinin kabulü gibi reformlar Türk toplumunun alışık olmadığı yeniliklerdi. Mustafa Kemal Paşa, bu reformların yanında Türk Dil Kurumunun kurulması ve ulusal alanda derleme ve sözlük çalışmalarının yapılması, bir yıl sonra Türk Tarih Kurumunu açarak (1932) Türk edebiyat, tarih ve kültür değerlerinin araştırılması emrederek halk arasında milli bir şuur oluşturdu. 1934'te

Soyadı kanunu yürürlüğe girerek lakaplar kaldırıldı ve herkesin bir soyadı oldu. Mustafa Kemal'e de Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla "Atatürk" soyadı verildi. Türk Milletinin Atası oldu.

Tarih ve edebiyat alanında milli şuur ekonomiyeye de yansıdı. Fakir milletini iş gücü sahibi yapmak isteyen Atatürk, Ziraat Bankasını millileştirerek çiftçiye bir kısmı hibe bir kısmı da düşük faizle olmak üzere uzun vadeli krediler verdi. Bunun yanında Türkiye İş Bankası yatırımcılara destek olmasını sağladı. 1925 yılında Bursa'da ilk otomobil ve montaj fabrikası (TOFAŞ)Fabrikası kuruldu.

Cumhuriyet dönemine kadar demiryolları ve limanları, vapur şirketlerini yabancılar işletiyordu. Bunlar fakir Türk halkını aşağılıyorlar, yolculuklarından güçlük çıkarıyorlardı. Atatürk fırsatını kollayarak yaptığı anlaşmalarla limanlarımızı ve demiryollarımızı Türk milletine kazandırdı. Sahillerimizden istifade edemeyen, tersanesi olduğu halde kendi gemisini yapamayan Türk Milleti Atatürk'ün önderliğinde geleceğine sahip çıktı.

Cumhuriyetin ilk döneminde Bağdat Demiryolu hattını ülkenin tüm ticaret yollarına ve denize irtibatlı olan merkezlere ulaştırıldı. Bölgenin yetiştirdiği ürüne göre şeker, dokuma, kâğıt, ayakkabı, deri, alüminyum, fosfat, gübre fabrikaları kurularak ülkenin gelişmesi için büyük bir atılım gerçekleşti. 1925'te Türk Hava Kurumu kuruldu ve Kayseri'de ilk Uçak Fabrikası açıldı. Türkiye kendi uçağını yaptı ve İkinci Dünya savaşının sonuna kadar Avrupa'ya ve sair ülkelere ihrac edildi. Etibank'ı kurarak kendi madenlerimizi kendimiz araştırmaya, işletmeye başladık. Tarih araştırmalarına binaen açılan fabrikalara eski Türk kavimlerinin ismi verildi. Konya Ereğli'sinde bir Sümerbank Fabrikası kuruldu.

Milli kültüre değer vererek sanatçıları korudu. Tiyatro, sinema, resim ve heykel dalında genç nesillerin yetişmesine ön ayak oldu. Edebiyat, sanat ve musikide Türk ruhunun ince zevkini ortaya koyan eserler yayımlandı, neşriyatlar yapıldı.

Reformlarda başarılı oldu, lakin kıyıda köşede sinmiş bulunan eski yönetime meftun kişiler onun ölümünü fırsat bildiler ve kendi istek ve arzularına göre Türk toplumun yavaş yavaş değiştirmeye başladılar. Her devirde olduğu gibi Atatürk'ün karşısına da devrimlerin yapılmasına engel olmak isteyen kişiler az değildi. Yaptığı her yenilik muhalefetle karşılaştı. Yapılan yeni okullara din adamı kisvesi altında "bunlar gavur okullarıdır, buralarda okuyan çocuklar gavurlaşır, çocuklarımızı göndermeyin" diyerek Türk halkının bilgili, bilinçli olmasını engellediler. Açılan İmam Hatipler ve İlahiyat Fakültelerine öğrenciler katılmadığı için birer birer kapandı.

Maalesef Atatürk'ün oluşturmak istediği milli şuur ve Türklük şuuru vefatından sonra rafa kaldırıldı. Sonraki gelen hükümetler bu gelişmelerin tam tersine bir politika izleyerek genç nesillerde oluşan milli şuuru baltalamaya başladılar.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Rusya'nın Avrupa'nın yarısını yutması, Türkiye'den Boğazları ve Kars, Ardahan gibi doğu vilayetlerimizi istemesi İsmet İnönü'yü Amerika'nın kucağına attı. Zaten Amerika'nın istediği de bu idi. Avrupa ülkelerine yardım etmeyerek onları Rusya'ya yem etti. Hazırladığı ekonomik planlarla devletleri kendine ram etti. Marshal planıyla Türkiye'yi köşeye sıkış-

tırdı ve yaptığı anlaşmalarla Türk ekonomisine ve sanayisine darbe vurdu.

Açılmış olan fabrikalar Türkiye Marshal yardımını almaya başlayınca 1950'den itibaren peyderpey kapanmaya başladı. İlk önce Kayseri'de üretime devam eden uçak fabrikasının kapısına kilit vuruldu. Amerika I. Dünya Savaşından kalmış eski uçak ve malzemelerini ucuza Türkiye'ye vererek altın yumurtlayan tavuğu boğazlattı.

1980'den itibaren Türkiye yeni bir icraatla karşılaştı. Turgut Özal'la birlikte kısa yoldan para kazanma ve özelleştirme ile tanıştı. Avrupa'dan yeni krediler alındı ve halka bol bol dağıtılarak üretmeden banka faiziyle geçinen bir burjuvazi türedi. Ardından naylon faturalarla vergi iadesi aldılar ve halkı dolandırmanın yollarını icat ettiler. "Benim memurum işini bilir" zihniyeti ile halkın ahlak anlayışında reform yapıldı ve rüşvet meşrulaştırıldı.

1980'den itibaren gençliğimiz de çığırından çıkarıldı. Kalplerdeki vatan ve millet duygusu, Türk milliyetçiliği örselendi. Bu duyguların yerini yavaş yavaş her şeyi parayla ölçen, kısa yoldan çok para kazanma hırsı doldurdu. Türk gençleri milli şuurdan yavaş yavaş uzaklaştırıldı ve tamamen ideali olmayan, hayal kuramayan ve düşünemeyen bir güruh haline dönüştürüldü.

1980'den 2023 yılına kadar yancılara o kadar emlakimiz peşkeş çekildi ki emperyalist devletler silahla ele geçiremedikleri Türkiye Devletini ve Türk varlığını "özelleştirme" adı altında adeta kalbine bıçak saplanırcasına yurdun her köşesini avuçları içine aldılar. Cumhuriyetin fabrikala-

rı, demiryolları ve limanları özelleştirme adı altında yok pahasına elden çıkarıldı ve yabancılara satıldı. Hani derler ya, "bizden önce ne yapıldı" 43 yıldır Cumhuriyetin yatırımlarını sata sata bitiremediler. Halen özelleştirecek bir şeyler buluyorlar. Türk milletinin 1925'te kurduğu SEKA kâğıt fabrikalarını kapattılar ve yayıncıları dışarıdan dolarla kâğıt almaya mahkûm ettiler. Birkaç yıl önce küçük boy 200 sayfalık 1000 adet basılan bir kitap 3500 TL ye mal olurken şimdi 18-20 bin liraya mal oluyor. Her yazar Kültür Bakanlığından destek alamadığı için kitaplarını dosyalar halinde bekletiyor, gelir düzeyi biraz yüksek olanlar her masrafı üstlenip basturabiliyor. Zaten az okuyan gençlerimiz kitap fiyatlarının pahalı olmasından dolayı ancak vitrinlerde seyrediyor.

2000 yılından itibaren Türkiye ve Türk gençliği tamamen pusulasını kaybetmiş bir gemi gibi okyanusun ortasında sağa sola yalpalıyor, batmamak için çırpınıp duruyor. Millî ve dinî duygularını zenginleştiren konulara müfredattan çıkartılıp kitapların içi boşaltıldığı için ne istediğini bilemeyen bir gençlikle karşı karşıyayız. Siyasî platformda da Cumhuriyetin ilkeleri hiçe sayıldığı için birkaç yıldır özgürlüğümüz ve hayatîyetimizle ilgili kararlar tek adamın iki dudağı arasında alınıyor. Tamamen kendi idealinin oluşturduğu insanları seçmek zorunda kalıyoruz ve Türkiye Cumhuriyeti'nin devamlılığının köküne kibrit suyu döküyoruz.

Bu gün sahillerimiz ve millî emlakimizin büyük bir kısmı yabancıların hâkimiyeti altındadır. İç Anadolu'dan kalkan bir insan çadır kurarak denizlere giremiyor. Birçoğu yabancılara satılan otel ve işletmelere para yatırarak girmek zorunda kalıyor. Ekonomi olarak da Avrupa veya zengin Arap ülkelerinin himmetlerine el açar olduk.

Temennim odur ki en kısa zamanda Türkiye ve Türk Milleti bu üzerine serpilen ölü toprağından silkinir ve tamamen kendine gelir. Türk milletinin özünü oluşturan insancıl bir tavırla adaletli ve hoş görülü olur. Adaleti kendine göre değil herkese şamil olur. Memur alımlarında ve devlet hizmetlerini paylaşmada eşitlik ve liyakat gözetilir.

Atatürk'ün ve devlet adamlarımızın, şe-

hitlerimizin, gazilerimizin, gençlerimizin ve kadınlarımızın canlarıyla, kanlarıyla kurdukları bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti inşallah tarihin çöplüğüne atılmadan aklımızı başımıza toplamalıyız. Özgürlüğümüzün, bayrağımızın kıymetini bilmeliyiz. Bunu idrak etmemiz için illa bir Filistin ya da Doğu Türkistan gibi olmamıza gerek yok.

Birkaç yıldır Doğu Türkistan'da her Türk'ün evine bir Çinli aile yerleştirilmekte, onların yaptığı her türlü hareket kontrol edilmektedir. Aile mahremiyeti diye bir şey kalmadı. Türklük bilincinde olan gençler ve erkekler basit bahanelerle tutuklanmakta, kimisi idam edilmekte kimisi toplama kamplarında her türlü hakarete ve zor yaşama şartlarına tahammül etmek zorunda kalmışlardır. Aileler tutuklanan bireylerden hiç haber alamamaktadırlar. İlim adamları birere bire yurt dışına kaçmakta, kaçanların bütün yakınları tutuklanmakta ve işkenceler altında inlemektedirler. Daha düne kadar Sovyetler Birliğinin esareti altında yaşayan Türk Devletleri de Doğu Türkistan'la aynı akıbeti paylaşmışlardır. Onların da aydınları sudan bahanelerle tutuklanmış ya kurşuna dizilmiş ya da Sibiry'a'nın uçsuz bucaksız bozkırlarında -60 derece madden ocaklarında çalışmaya mahkûm edilmişlerdir. Balkanlardan kopup gelen soydaşlarımızın anlattıkları ise akla hayale sığmaz.

Bizim de soydaşlarımız gibi aynı akıbeti uğramamamız için elimizde olan devlete dört elle sarılmalı, onu ayakta tutan can damarlarını kesmemeliyiz. Cumhuriyeti kuran kadroları kötülemek yerine onların eksik bıraktığı yerleri aynı ülkü ve ideal doğrusunda tamamlayarak bayrağı yükseklere, zirveye doğru taşımamızdır.

Cumhuriyetin 100. Yılında Türk ve İslam kültürüyle yoğrulmuş, Türklük bilinci ve şuurunu taşıyan, Türk milletinin ve kendisini Türk kabul eden her vatandaşın bayramını kutluyorum. Türklüğümüzden utanmadan, cesaretle göğsünü gere gere "Ne Mutlu Türküm Diyene" diyebilen herkesin Cumhuriyet bayramı kutlu olsun. Türk devleti daim ve varlığını kudretli olsun.

Nice Yüzüncü yıl Kutlamalarına erişmek dileğiyle...